

Značenje politike za Katoličku crkvu u Hrvatskoj

Ivan Devčić*

Sažetak

Interventi Katoličke crkve u Hrvatskoj u konkretnim društvenim i političkim prilikama temelje se na dokumentima službenoga crkvenog učiteljstva. U tom smislu autor ovog članka u prvom dijelu izlaže neke dijelove pastoralne konstitucije o Crkvi u suvremenom svijetu Gaudium et spes, zatim odnosne dijelove Katekizma Katoličke crkve te glavne misli iz Doktrinarne note o nekim pitanjima vezanima uz sudjelovanje katolika u političkom životu. U svjetlu smjernica spomenutih dokumenata prilog u drugom dijelu iznosi na vidjelo važna očekivanja Katoličke crkve od političkih čimbenika u sadašnjem trenutku. Na prvome je mjestu, naravno, svekolika promocija i zaštita ljudske osobe kao počela, svrhe i subjekta sveukupnoga društvenog života. Na drugom su mjestu važna očekivanja s obzirom na zaštitu i promociju općeg dobra sučelice nemilolj rasprodaji nacionalne imovine i pregovorima s Europskom unijom, zatim velika očekivanja u ostvarivanju pravde u svim njezinim oblicima, potom oživotvorenje društvene solidarnosti, osobito one generacijske, te, napokon zaživljavanje načela supsidijarnosti, posebice u pomaganju obitelji. Autor na kraju članka potiče vjernike angažirane u politici da toj plemenitoj vještini dadnu prepoznatljiv kršćanski pečat.

Uvod

Značenje koje Katolička crkva u Hrvatskoj pridaje politici proizlazi iz onoga što ga politici daje opće crkveno učiteljstvo, kao i iz konkretnih društvenih i političkih prilika u samoj Hrvatskoj. Drugim riječima, pogled naše Crkve na politiku povezan je s njezinim nastojanjem da u svjetlu općih crkvenih shvaćanja o ulozi politike prosuđuje naše prilike i utječe na njih, vođena isključivo željom da pomogne kako bi se postojeći problemi rješavali u skladu sa zahtjevima općeg dobra. Što to konkretno znači, pokušat ćemo pokazati u naznakama u ovom izlaganju.

1. Pogledi univerzalnoga crkvenog učiteljstva na politiku

Crkva je na najvišoj razini svoje poglede na politiku izrekla na Drugom vaticanskom saboru i u Katekizmu Katoličke crkve. Za našu temu smatram važnim i

* Msgr. prof. dr. sc. Ivan Devčić, nadbiskup riječki.
Predavanje održano na simpoziju »Politika i katoličanstvo u Europi i Hrvatskoj« u organizaciji Filozofskog fakulteta Družbe Isusove i KonradAdenauerStiftung 13. prosinca 2005. na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu.

pismo Kongregacije za nauk vjere nazvano *Doktrinarna nota o nekim pitanjima vezanim uz sudjelovanje katolika u političkom životu*, koje je 2002. potpisao kardinal Ratzinger, ondašnji prefekt spomenute kongregacije, a sada papa Benedikt XVI.

1.1. Koncil o značenju politike

1.1.1. Analiza političkih kretanja

Koncilski su oci eksplicitno progovorili o naravi i svrsi političke zajednice, kao i o odnosu Crkve prema njoj, u *Pastoralnoj konstituciji »Gaudium et spes« o Crkvi u suvremenom svijetu*, posebno u brojevima 73 — 76. Dakako, to ne znači da Koncil samo na tim mjestima govori o politici, jer se neizravno politika tretira kod obradbe svake društveno relevantne teme.

Koncilski oci započinju svoj govor o politici konstatacijama o suvremenom političkom životu u kojemu se događaju duboke promjene nastale kao posljedica kulturnog, privrednog i društvenog razvoja. Posebno se, kao oznaka suvremenoga političkog života, spominje življa svijest o ljudskom dostojanstvu iz koje se rađa nastojanje da se uspostavi takav političko–pravni poredak koji će bolje štititi prava ljudske osobe u javnom životu, poglavito njezino pravo na slobodno sastajanje i udruživanje, kao i pravo mišljenja i govora, te pravo na privatno i javno ispovijedanje vjere. Koncilski oci ističu kao važnu oznaku suvremenoga političkog života također nastojanje da se zaštiti prava nacionalnih manjina, uz istovremeno isticanje njihove dužnosti prema državnoj zajednici. Njihovu pronicljivu oku ne promiče ni rast poštovanja prema ljudima koji imaju drukčije mišljenje ili vjersko uvjerenje. Na takve i slične pojave u suvremenom političkom životu oni gledaju s odobravanjem, jer u njima vide nastojanje da se afirmiraju prava osobe, što je »nužan uvjet da građani, bilo pojedinačno ili udruženi, mogu aktivno sudjelovati u životu i upravi javnih poslova« (GS 73).

Usporedo s time oni primjećuju kao važnu oznaku suvremenoga političkog života sve snažniju osudu onih oblika političkog uređenja koji sprečavaju građanske i vjerske slobode i u kojima se vlast upotrebljava u korist jedne stranke ili samih vlastodržaca, a ne na opće dobro. Protiv takvih političkih uređenja, ali i kao opće pravilo političkog života i djelovanja, koncilski oci ističu: »Da se uspostavi doista humani politički život, nema ništa bolje nego njegovati unutarnji osjećaj pravednosti, dobrohotnosti i služenja općem dobru i učvršćivati temeljna uvjerenja o pravoj naravi političke zajednice, o njezinu cilju, o ispravnom izražavanju i granicama javne vlasti« (GS 73).

1.1.2. Narav i svrha političke zajednice, općeg dobra i javne vlasti

Zatim se govori o naravi političke zajednice, općeg dobra i javne vlasti. Ističe se da se politička zajednica i javna vlast temelje na ljudskoj naravi, a to znači na redu koji je Bog predodredio, »iako je oblik režima i izbor rukovodilaca prepušten slobodnoj volji građana« (GS 74). Svrha je političke zajednice promicati opće do-

bro koje »obuhvaća sve one uvjete društvenog života u kojima ljudi, obitelji i udruženja mogu potpunije i lakše postići svoje usavršenje« (GS 74). A svrha je javne vlasti »snage svih građana upravljati prema općem dobru, ali ne mehanički ni despotski, nego prije svega kao moralna sila, koja se oslanja na slobodu i na svijest odgovornosti« (GS 74). Koncilski oci posebno naglašavaju »da se vršenje političke vlasti (...) mora uvijek odvijati u granicama moralnog reda, i to s ciljem da se ostvari opće dobro — shvaćeno dinamički — prema pravnom poretku koji je već zakonito uspostavljen ili ga treba uspostaviti« (GS 74). Ako vlast tako postupa, građani joj duguju poslušnost a ako postupa protivno moralnom poretku, oni trebaju braniti svoja prava od takve zloupotrebe, ne zanemarujući pritom ipak ono što od njih »objektivno zahtijeva opće dobro« (GS 74).

1.1.3. Pravo i dužnost sudjelovanja u političkom životu

Nadalje, govori se o potrebi suradnje svih u političkom životu. Stoga se građanima doziva u svijest da imaju pravo i dužnost služiti se svojim glasom u korist općeg dobra. Pretpostavka je za takvo sudjelovanje svih u političkom životu »pozitivni pravni poredak« u kojem su prikladno razdijeljene službe i organi javne vlasti te osigurana zaštita prava. U tom poretku trebaju biti priznata i zaštićena prava svih osoba, obitelji i skupina, kao i dužnosti koje obvezuju sve građane.

Od vlasti se također zahtijeva da ne pravi zapreke raznim udruženjima građana i posredničkim tijelima ili ustanovama, nego da ih potpomaže i unapređuje stvaranjem povoljnih uvjeta »koji će građanima i skupinama pomoći da se u slobodi uspješnije trude oko ostvarenja potpunog čovjekova dobra« (GS 75). Građanima se pak doziva u svijest važnost zdravog domoljublja, kao i dužnost da državi daju materijalne i osobne usluge koje zahtijeva opće dobro, ali im se skreće pozornost i na to da paze kako ne bi dali preveliku moć javnoj vlasti. Također ih se upozorava da od vlasti bezrazložno ne zahtijevaju previše usluga i koristi, posebno ako bi to išlo na štetu odgovornosti pojedinih osoba, obitelji i društvenih skupina. A s obzirom na političke stranke ističe se opravdanost njihova postojanja (po pitanju uređenja vremenitih stvari opravdana je različitost mišljenja), ali se od stranaka zahtijeva da ne pretpostavljaju vlastitu korist općemu dobru, odnosno da promiču »ono što se prema njihovu sudu traži za opće dobro« (GS 75).

Da bi takvo sudjelovanje svih u političkom životu bilo moguće, »treba posvetiti veliku brigu građanskom i političkom odgoju«, a mlade poticati na izbor političkog zvanja, »koje je teško ali ujedno plemenito«. A kad je riječ o kršćanima u političkom životu, »oni trebaju dati primjer razvijajući u sebi svijest dužnosti i zalaganja za opće dobro i pokazujući djelima kako je moguće uskladiti vlast sa slobodom, osobnu inicijativu sa solidarnošću i potrebama čitavog društvenog tijela, potrebno jedinstvo s plodnom raznolikošću« (GS 75). Kršćane se također poziva na priznavanje legitimnih razlika u mišljenjima i pristupima.

1.1.4. Odnos Crkve i države

Kad je riječ o odnosu Crkve i države, koncilski oci naglašavaju važnost ispravnog shvaćanja tog odnosa, tj. »da se jasno razlikuje ono što vjernici — bilo pojedinačno bilo udruženi — rade u svoje ime kao građani vođeni svojom kršćanskom savješću od onoga što oni rade u ime Crkve skupa sa svojim duhovnim pastirima« (GS 76). Nadalje se precizira da se Crkva, »zbog svoje službe i nadležnosti, nikako ne podudara s političkom zajednicom niti se veže uz bilo koji politički sistem« (GS 76). To znači da su politička zajednica i Crkva, »svaka na svom području, neovisne jedna o drugoj i autonomne« (GS 76). Ali budući da su u službi osobnog i društvenog poziva istih ljudi, one će tu službu uspješnije vršiti ako se budu zalagale za zdravu međusobnu suradnju.

Kao svoju posebnu zadaću Crkva ističe brigu za očuvanje »transcendentnosti« ljudske osobe, jer »čovjek nije ograničen samo na ovozemaljski red, nego živeći u ljudskoj povijesti u cijelosti posjeduje svoj vječni poziv« (GS 76). Pored toga Crkva vidi svoju zadaću i svoj doprinos unutar svake države i među svim narodima na području širenja pravde i ljubavi. Ona također nastoji, propovijedajući evanđeosku istinu i osvjetljavajući svojim naukom i vjerničkim svjedočanstvom sva područja ljudskog djelovanja, poštivati i promicati političku slobodu i odgovornost građana. U skladu s time Crkva zahtijeva priznavanje svoga prava »da uvijek i svagdje s istinskom slobodom propovijeda vjeru, naučava svoj socijalni nauk, da nesmetano vrši svoju službu među ljudima te da izriče moralni sud, pa i o stvarima koje se odnose na politički poredak, kada to traže temeljna prava ljudske osobe ili spas duša upotrebljavajući sva i samo takva sredstva koja su u skladu s evanđeljem i s dobrom svijtu, već prema različitosti vremena i situacija« (GS 76).

1.2. Politika u Katekizmu Katoličke crkve

1.2.1. Prioritet osobe

Katekizam Katoličke crkve predstavlja također službene stavove Crkve kako o politici tako i o vjerskim, moralnim i društvenim pitanjima. Ovdje možemo istaknuti samo neke bitne elemente političkog nauka koji se nalazi u Katekizmu.

Prije svega, ponavlja se teza koja je i u raznim drugim crkvenim dokumentima istaknuta da »počelo, subjekt i svrha svih društvenih ustanova jest i mora biti ljudska osoba« (br. 1881; citirano je mjesto doslovno preuzeto iz enciklike Ivana XXIII *Mater et magistra*, 60). To znači da društveni život osobi nije nešto pridodano, jer ona po samoj svojoj naravi ima potrebu za njim. S tim je povezana i potreba čovjeka za sudjelovanjem u društvenom životu, što se olakšava i potiče osnivanjem raznih društava i saveza radi ostvarenja određenih ciljeva. Država se prema takvim društvima i svim posredničkim tijelima treba odnositi prema načelu *supsidijarnosti*. To načelo s jedne strane brani višem društvu miješati se u život nižeg društva na način da na sebe preuzima njegove nadležnosti, a s druge mu strane nalaže podržavanje i pomaganje nižeg društva kako bi ovo moglo svoju svrhu uspješnije ostvariti.

Pored toga da bi društvo moglo služiti svrsi ostvarenja ljudske osobe, potrebno je poštivanje prave ljestvice vrednota u kojoj sredstva neće zamijeniti ciljeve, niti niže vrijednosti više. Gdje se to događa, pojavljuju se nepravedne strukture. A da bi se takva zastranjenja izbjegla, neophodno je trajno obraćenje srca, što »ne isključuje, naprotiv nameće obvezu da se ustanove i prilike, kada uzrokuju grijeh, prikladno poboljšaju« (br. 1888).

Ispravan se odnos društva prema ljudskoj osobi izražava poštivanjem njezina »transcendentnog dostojanstva« i s tim povezanih prava koja su od društva starija. Poštivanje je takvih prava uvjet za ostvarenje društvene pravednosti i solidarnosti, a ako se ona gaze, vlasti ne preostaje ništa drugo nego pribjegavanje sili kako bi zadobila posluš svojih podanika. Pritom se posebno napominje: »Nikoje zakonodavstvo nije u stanju samo po sebi raspršiti strahove, predrasude, nagnuća na oholost i egoizam koji priječe uspostavu doista bratskog društva. Takva se ponašanja mogu prevladati samo s ljubavlju koja u svakom čovjeku gleda 'bližnjega', brata.« (Br. 1931)

1.2.2. *Vlast*

»'Vlašću' se naziva ono svojstvo kojim određene osobe ili ustanove proglašavaju zakone i ljudima izdaju naređenja očekujući od njih poslušnost« (br. 1897). Tako Katekizam definira vlast ističući da je ona potrebna svakoj ljudskoj zajednici i da svoj temelj nalazi u ljudskoj naravi. Tu se također ponavlja da je vlast od Boga, ali je njezin oblik prepušten slobodnoj volji građana, što znači da je raznolikost političkih režima moralno dopuštena pod uvjetom da su »oni u skladu sa zakonitim dobrom zajednica koje ih usvajaju«, odnosno da se ne protive naravnom zakonu, javnom redu i temeljnim pravima osoba (br. 1901).

S obzirom na izvršavanje vlasti i na njezin autoritet ističe se načelo: »Vlast ne dobiva moralnu zakonitost od same sebe. Ona se ne smije ponašati samovoljno nego djelovati za opće dobro kao 'moralna sila koja se oslanja na slobodu i na osjećaj odgovornosti'.« (Br. 1902 i Ivan XXIII, enciklika *Pacem in terris*, 51) Društvom riječima, »vlast se vrši zakonito samo ako traži opće dobro određene skupine i ako se za to služi moralno dopuštenim sredstvima« (br. 1903). Takvo obnašanje vlasti ide za tim da očituje pravedan poredak vrednota kako bi se svima olakšalo služenje slobodom i odgovornošću (br. 2236). Takvoj vlasti građani duguju poslušnost, poštovanje i naklonost, i oni to čine tako što svoju podložnost i suodgovornost za opće dobro iskazuju izvršavanjem svojih obveza kao što su plaćanje poreza, korištenje prava glasa i obrana zemlje, shvaćajući to kao zahtjev moralnog poretka.

U protivnome »čestita građanska suradnja uključuje pravo, koji put i dužnost, pravedno se oprijeti onome što građanima izgleda štetno dostojanstvu osobe i općem dobru« (br. 2238). To se naziva i »uskrata poslušnosti građanskim vlastima« (br. 2242). Naime nepravedni zakoni koje bi vlast izdala i mjere koje bi bile protivne moralnom redu ne mogu nikoga vezati u savjesti. Katekizam čak određuje uvjete kada se građani pri opiranju nasilju javne vlasti imaju pravo služiti oružjem.

To je u slučaju: »1. da je riječ o sigurnom, teškom i dugotrajnom gaženju osnovnih prava; 2. da su već pokušana sva druga sredstva; 3. da se time ne izazivaju još veći neredi; 4. da ima razložne nade u uspjeh; 5. da je nemoguće razumno nazreti bolja rješenja« (br. 2243).

Stoga je, da ne bi došlo do zloupotrebe vlasti, prikladno »da ravnotežom svakoj vlasti budu druge vlasti i druge nadležnosti, da je zadrže u pravim granicama. To je načelo 'pravne države', u kojoj vrhovništvo pripada zakonu, a ne ljudskoj samovolji.« (Br. 1904 i Ivan Pavao II, *Centesimus annus*, 44)

1.2.3. *Opće dobro: pretpostavke, svrha i odgovornost za njega*

Katekizam posvećuje veliku pozornost općem dobru s kojim je, zbog čovjekove društvene naravi, dobro svakog pojedinca nužno povezano. Tu se, pored već gore spomenute definicije općeg dobra koju je dao Koncil, naglašavaju tri bitne pretpostavke općeg dobra: poštivanje osobe kao takve, društveno blagostanje i razvitak same skupine, te mir, tj. postojanost i sigurnost pravednog poretka. (Br. 1906 — 1909)

Svako društvo ima svoje opće dobro prema kojem se ono prepoznaje. A kad je riječ o ostvarenju općeg dobra, »ono se najpotpunije ostvaruje u političkoj zajednici«, stoga je »zadaca države braniti i promicati opće dobro građanskog društva, građana i posrednih tijela« (br. 1910).

Katekizam također uvodi pojam *opće zajedničko dobro* koje je povezano s jedinstvom ljudskog roda te uključuje organizaciju zajednice naroda koja je sposobna udovoljiti raznim potrebama ljudi. (Usp. Br. 1911 i GS 84)

S obzirom na svrhu općeg dobra, Katekizam posebno podcrtava: »Opće dobro je uvijek usmjereno prema napredovanju osoba« (br. 1912). A s obzirom na odgovornost za njegovo ostvarenje, ističe se da svi moraju dragovoljno sudjelovati u njegovu promicanju, prije svega prihvaćanjem zaduženja za područja u kojima netko preuzima osobnu odgovornost (npr. briga za vlastitu obitelj, savjesnost u vršenju svoga posla i sl.), zatim sudjelovanjem u javnom životu i podupiranjem ustanova koje služe boljitku uvjeta ljudskog života. Da bi se odgovornost za opće dobro pospješila, treba promicati prikladan odgoj: »Sudjelovanje počinje odgojem i uljudbom« (br. 1917). Uz to ide i »neprestano obnavljano *obraćanje* društvenih partnera«, što predstavlja najučinkovitiji način da se odstrane prijevare i druge smicalice »kojima se neki izvlače od zakonskih naredaba i propisa društvene dužnosti« (br. 1916).

1.2.4. *Vlasništvo i gospodarstvo*

Crkva priznaje pravo na privatno vlasništvo, ali smatra da ono »ne ukida prvobitni dar zemlje čovječanstvu kao cjelini«, pa »opća namjena dobara ostaje prvenstvenom, makar promicanje općeg dobra zahtijeva poštivanje privatnog vlasništva, njegova prava i njegova vršenja« (br. 2403). To znači da »politička vlast ima pravo i dužnost u službi općeg dobra ravnati zakonitim vršenjem prava vlasništva« (br. 2406).

Isto tako postoji odgovornost političke vlasti na ekonomskom području, jer se ekonomska djelatnost ne može odvijati u pravnoj i političkoj praznini. Stoga se odgovornost države sastoji u osiguravanju jamstva pojedinačnih sloboda i vlasništva, čvrste valute i djelotvorne javne službe, kao i u nadziranju i ravnanju »primjenom ljudskih prava na ekonomskom polju« (br. 2431).

1.2.5. Politička zajednica i Crkva

U određivanju odnosa Crkve i države Katekizam slijedi nauk Drugoga vaticanskog sabora. U određivanju tog odnosa uzima se antropološko polazište, jer »svaka se institucija nadahnjuje, barem uključno, stanovitim poimanjem čovjeka i njegove sudbine, iz čega proizlaze vlastita mjerila rasuđivanja, vlastiti red vrednota, vlastito usmjerenje ponašanja« (br. 2244). Crkva svoje shvaćanje čovjeka crpi iz Božje objave, te poziva »političke vlasti da svoje sudove i odluke dovedu u odnos s tim nadahnućem istine o Bogu i čovjeku« (br. 2244). U protivnome istinu se o čovjeku traži u samom društvu ili u raznim ideologijama, što vodi do totalitarne vlasti nad čovjekom. Također se ponavlja da se Crkva svojim poslanjem i svojom nadležnosti ne poistovjećuje s političkom zajednicom; da je njezina prvotna zadaća zaštita »transcendentnosti« ljudske osobe, promicanje političke slobode i odgovornosti građana, kao i iznošenje ćudorednih sudova o onome što se odnosi na politički red. U svezi s time navodi se kan. 747 *Zakonika kanonskog prava* koji ističe: »Crkvi pripada da uvijek i svugdje naviješta moralna načela, pa i o društvenom poretku, i da donosi sud o bilo kojim ljudskim stvarnostima kad god to traže osnovna prava ljudske osobe ili spasenje duša.« (Br. 2032)

S obzirom na poseban status neke vjerske zajednice u pravnom poretku države, Katekizam zahtijeva da se, kad je to zbog posebnih okolnosti slučaj, treba »ujedno svim građanima i vjerskim zajednicama priznati pravo na slobodu u vjerskoj stvari i da se ono poštuje«, kako je već istaknuo Pio XII u svome govoru od 6. prosinca 1953. (br. 2107). Pritom se također precizira da pravo na vjersku slobodu »nije ni moralna dozvola prijanjati uz zabludu, ni uključno pravo na zabludu, nego naravno pravo ljudske osobe na građansku slobodu, tj. na zaštićenost od izvanjskog pritiska, unutar dužnih granica, u vjerskoj stvari od strane političke vlasti«. Stoga to pravo treba »tako priznati da postane građansko pravo« (br. 2108). U skladu s ustaljenim crkvenim naukom na tom području, Katekizam govori i o »dužnim granicama« prava na vjersku slobodu, ali one se ne mogu odrediti »'javnim poretkom', zamišljenim po pozitivističkom ili naturalističkom mjerilu«, nego te granice treba utvrditi politički razbor i odobriti građanska vlast »u skladu sa zahtjevima općeg dobra«, odnosno »po pravnim normama u skladu s objektivnim moralnim poretkom« (br. 2109 i Drugi vaticanski sabor, *Dignitatis humanae*, 7).

1 3. Doktrinarna nota o sudjelovanju katolika u politici

1.3.1. Opasnost kulturnog relativizma i etičkog pluralizma za politički život

U već spomenutoj *Doktrinarnoj noti* Kongregacije za nauk vjere obrađuju se neka posebna pitanja koja se tiču sudjelovanja katolika u politici. *Notom* se želi

»dozvati u svijest neka načela koja su svojstvena kršćanskoj savjesti i koja nadahnjuju društveno i političko zauzimanje katolika u demokratskim društvima« (br. 1). Pored toga se želi upozoriti na »stvarne opasnosti koje određena stremljenja u društvu promiču kroz zakonodavstvo«, kao i na »posljedice koje će to imati po buduće naraštaje« (br. 2). Riječ je o svojevršnom kulturalnom relativizmu na koji se naslanja etički pluralizam kojemu je svojstveno napuštanje razloga i načela naravnoga moralnog zakona. Takav se etički pluralizam smatra čak preduvjetom za demokraciju. Rezultat je toga potpuna moralna autonomija svakog pojedinca, tj. moralni individualizam kojemu zakonodavci popuštaju donoseći zakone koji ne uzimaju u obzir načela naravne etike, nego prolazna kulturalna usmjerenja danog trenutka. Ujedno se, u ime pogrešno shvaćene tolerancije, od većine građana, među njima i katolika, »traži da svoj doprinos društvenom i političkom životu — putem legitimnih sredstava koja su u demokraciji svima dostupna — ne zasnivaju na shvaćanju osobe i općeg dobra koje smatraju istinitim i ispravnim« (br. 2).

1.3.2. Demokracija treba počivati na neopozivim etičkim načelima

Protiv toga se u *Noti* ističe kako to relativističko poimanje pluralizma nema ništa zajedničkoga s legitimnom slobodom katolika da biraju među političkim mišljenjima ona koja su spojiva s vjerom i naravnim moralnim zakonom i koja, prema njihovim kriterijima, najbolje odgovaraju zahtjevima općeg dobra. Politička se sloboda ne može temeljiti na relativističkoj ideji da su sva poimanja čovjekova dobra jednako istinita i vrijedna, nego na tome jesu li politička djelovanja upravljena k ostvarenju istinskog čovjekova dobra i društva u određenom socijalnom i povijesnom kontekstu. Stoga su kršćani »pozvani odbaciti, kao štetno za demokratski život, shvaćanje pluralizma koje se zasniva na moralnom relativizmu. Demokracija, naime, mora počivati na istinskim i čvrstim temeljima, tj. na neopozivim etičkim načelima koja po svojoj naravi i svojoj ulozi predstavljaju sam temelj društvenog života« (br. 3). Mogućnost postojanja različitih političkih stranaka u kojima katolici mogu djelovati ako se njihovi programi ne protive vjerskim i moralnim načelima, »ne smije se pomiješati s nejasnim pluralizmom u odabiru moralnih načela i bitnih vrijednosti« (br. 3). Ta se pojašnjenja ne smiju shvatiti kao odbacivanje demokracije kao takve. Crkva je naime svjesna da demokracija na najbolji način izražava izravno sudjelovanje građana u političkom životu. Ali da bi demokracija to doista bila, mora u svom temelju imati ispravno shvaćanje ljudske osobe: »Poštivanje je osobe to što demokratsko sudjelovanje čini mogućim.« (Br. 4)

1.3.3. Kad se katolik smije pozivati na legitimnu autonomiju i koje stranke i programe može podržavati?

U dokumentu se potom konstatira da je složena mreža današnjih problema povezana upravo s nepoštivanjem ljudske osobe, točnije sa zakonskim prijedlozima koji »nasrću na samu nepovredivost ljudskog života«. To katolicima nameće dužnost »podsjećati društvo na dublji smisao života i na odgovornost svakoga u tom pogledu«. A onim katolicima koji su uključeni u zakonodavna predstavništva

doziva se u svijest »'preciznu obvezu suprotstaviti se' svakom zakonu koji napada ljudski život« (br. 4 i Ivan Pavao II, enciklika *Evangelium vitae*, 73). U slučaju da im je nemoguće spriječiti donošenje takvih zakona, podsjeća ih se da im je dužnost dati potporu prijedlozima koji smjeraju na smanjenje štete od njihove primjene.

Slične obveze imaju katolici u politici također kad je riječ o čuvanju i promicanju obitelji, s kojom se ne smiju ni na koji način izjednačiti ostali oblici suživota, niti kao takvi zakonom priznati. Iste obveze imaju i s obzirom na jamčenje slobode roditeljima u odgoju svoje djece, kao i na promicanje skrbi društva za maloljetnike i na borbu protiv suvremenih oblika ropstva (kao što su zloupotreba droga i prostitucija), kao i glede zaštite prava na vjersku slobodu i gospodarski razvoj u službi osobe i općeg dobra, promicanja mira i mirotvorstva.

Različitost političkih metodologija može biti opravdana u pristupima određenim pitanjima, ali se katolik ne smije pozivati na pluralizam i na svoju legitimnu autonomiju u političkom životu kada su u pitanju temeljni etički zahtjevi koji pripadaju naravnom moralnom zakonu. Opravdana autonomija katolika laika u politici, koja je po sebi vrijednost, pretpostavlja neovisnost građanske i političke sfere o religijskoj i crkvenoj, ali ne i o moralnoj sferi. Pravo je i dužnost građana katolika tražiti istinu i promicati moralne istine. Društveni nauk Crkve nije nipošto uplitanje u vlast pojedinih država, »ali jamačno postavlja vjernicima laicima obvezu da budu moralno dosljedni u svojoj savjesti, koja je jedna i nepodijeljena« (br. 6). Živjeti i djelovati prema svojoj savjesti u političkim pitanjima nije ropsko pokoravanje stajalištima koja nemaju veze s politikom, niti je to neka vrsta konfesionalizma, nego je riječ o načinu na koji kršćani animiraju vremenitu zbilju svojim političkim djelovanjem. Ovoj se viziji protivi netolerantni sekularizam koji nastoji zaniijekati važnost sudjelovanja kršćana u javnome i političkom životu i mogućnost same naravne etike. A takva marginalizacija kršćanstva ugrožava same duhovne i kulturne temelje kršćanske civilizacije.

Katolici ne smiju pripadati strankama, udrugama i organizacijama koje zastupaju mišljenja o temeljnim etičkim pitanjima koja se protive moralnom društvenom učenju Crkve i temeljnim načelima kršćanske savjesti. Naime dosljedna vjera u Isusa Krista zahtijeva od kršćana izgradnju uljudbe »koja će, nadahnuta evanđeljem, ponovno predložiti baštinu vrijednosti i sadržaja katoličke predaje« (br. 7). Zato je potrebno plodove čudoredne baštine katoličanstva izraziti na način razumljiv suvremenoj uljudbi, u protivnome postoji opasnost od kulturnog otuđenja katolika. Potrebno je također da se katolici oslobode kompleksa manje vrijednosti u odnosu na ostale političke programe za koje je nedavna povijest pokazala da su »slabi ili potpuno promašeni«, dok su dostignuća katolika u političkom životu u mnogim zemljama, osobito u desetljećima poslije Drugoga svjetskog rata, zabilježila znatne uspjehe.

Ali zauzimanje se katolika u političkom životu ne smije ograničiti samo na promjenu političkih struktura, nego mora imati za cilj takvu preobrazbu sveukupne uljudbe da ona bude sposobna prihvatiti načela i stajališta koja proizlaze iz vjere i morala. Kršćanska je vjera svjesna da u povijesnoj dimenziji postoje nesavršene situacije koje su često podložne raznim utjecajima i brzim promjenama. Zato je

nužno da kršćanin odbaci političke stavove nadahnute utopističkom vizijom koja zloupotrebljava religijsku poruku, usmjeravajući savjesti prema nadi koja je u potpunosti ovozemna, bez perspektive vječnog života.

1.3.4. Sloboda uključuje istinu

Slično se iz kršćanske perspektive treba odbaciti i poimanje slobode koje ne uključuje traženje istine: »U društvu u kojem se istina ne spominje niti traži, slabi i svaki oblik istinskog ostvarenja slobode, otvarajući put libertinizmu i individualizmu, štetnima za očuvanje dobra osobe i cijelog društva.« (Br. 7)

U pogledu prava na slobodu savjesti i napose na vjersku slobodu valja naglasiti da se te slobode temelje na ontološkom dostojanstvu osobe, a nikako na navodnoj jednakosti među religijama i kulturnim sustavima ljudskog roda. Pravo na vjersku slobodu temelji se na dostojanstvu osobe koje zahtijeva da se ona ne podvrgava izvanjskim prisilama glede njezina traženja i prihvaćanja istine o pravoj religiji. Ovakvo je poimanje slobode savjesti i vjerske slobode spojivo s katoličkom osudom indiferentizma i relativizma.

Na koncu se dodaje da smjernice sadržane u ovoj *Noti* Kongregacije za nauk vjere namjeravaju rasvijetliti jedan od najvažnijih vidika jedinstva kršćanskog života, a to je povezanost vjere i života, evanđelja i kulture. Na to je posebno upozorio Drugi vatikanski sabor pozivom kršćanima da »nastoje svojim zemaljskim dužnostima udovoljavati vođeni evanđeoskim duhom«, podcrtavajući da »ostavljaju istinu oni koji zato što znaju da ovdje nemamo stalna prebivališta, nego da tražimo buduće, misle da zbog toga mogu zanemariti svoje zemaljske dužnosti« (b. 7 i GS 43).

1.3.5. Sažetak

Glavne se ideje ovog dokumenta Kongregacije za nauk vjere mogu ukratko sažeti u nekoliko sljedećih točaka:

- 1) Logika demokratskog sustava zahtijeva sudjelovanje svih građana u političkom životu, pa tako i katolika.
- 2) U modernom društvu postoji opasnost od kulturnog relativizma i etičkog pluralizma koji ne vode računa o načelima naravne etike, što se odražava i na politički život.
- 3) Politička se sloboda ne može temeljiti na relativističkoj ideji da su sva poimanja čovjekova dobra jednako istinita i vrijedna, a Crkva ima pravo i dužnost izricati svoje sudove o vremenitim pitanjima.
- 4) Političko se djelovanje katolika mora ravnati prema načelima katoličkog poimanja osobe, obitelji i društva, napose kada su u pitanju temeljni i neotuđivi etički zahtjevi.
- 5) Granice su političkog pluralizma i legitimne autonomije u političkom djelovanju određene temeljnim etičkim zahtjevima koji proizlaze iz naravno-ga moralnog zakona. Autonomija politike ne smije značiti neovisnost o

moralnoj sferi. Katolik mora djelovati u politici prema svojoj savjesti, ali oblikovanoj na temelju naravnoga moralnog zakona.

- 6) Vjera u Isusa Krista zahtijeva od kršćana promicanje i obranu uljudbe i politike nadahnute evanđeljem.
- 7) Sloboda savjesti i vjere temelji se na ontološkom dostojanstvu ljudske osobe, a ne na tobožnjoj istovrijednosti raznih religija i kulturnih sustava.

2. *Politika kako je vidi Katolička crkva u Hrvatskoj*

Očito je da Katolička crkva u Hrvatskoj ne može pridavati drukčije značenje politici nego što joj pridaje sveopća Crkva, ali može ovisno o situaciji različito naglašavati svoja očekivanja u tom smislu. U skladu s time, ako imamo pred očima našu društvenu situaciju, relativno se lako može pretpostaviti na kojem će području naša Crkva najviše očekivati od politike, odnosno s čime će poglavito povezivati njezino značenje. To je, bez sumnje, u svezi s temeljnim načelima društvenog života, tj. s *osobom, općim dobrom, pravdom, solidarnošću i supsidijarnošću*. Kako smo vidjeli, i sveopća Crkva vidi poglavito značenje politike u ostvarivanju tih načela. A naša je situacija upravo takva da i naša Crkva mora, u brizi za njihovo poštivanje, gledati glavno značenje politike u nas. Da to tako mora biti, svatko se može lako uvjeriti ako samo površno promotri kakvo je stanje s obzirom na ostvarenje spomenutih načela u našem društvenom životu. Počnimo od osobe.

2.1. *Očekivanja s obzirom na afirmaciju osobe*

Poznato nam je načelo koje je istaknuto u *Katekizmu Katoličke crkve*, a nalazi se tako oblikovano već u enciklici *Mater et Magistra* Ivana XXIII: »Počelo, subjekt i svrha svih društvenih ustanova jest i mora biti ljudska osoba.« Naša je Crkva, kao i mnogi pojedinci, organizacije i ustanove, uvjerena da naša stvarnost nije u skladu s tim načelom, koliko god je ono formalno priznato i prihvaćeno. Zato su i crkvena očekivanja od politike poglavito povezana sa zahtjevom da ona djeluje u duhu tog počela i na njegovu ostvarenju.

Nije osoba zaniijekana samo zakonom o legalizaciji pobačaja, na što se poglavito misli kad je posrijedi istupanje Crkve u svezi s pitanjem prava i dostojanstva ljudske osobe. Zakon o pobačaju dobar je primjer za ono na što upozorava spomenuta *Doktrinarna nota* Kongregacije za nauk vjere, tj. da zakonodavci, pod pritiskom moralnog individualizma, donose zakone koji su protivni načelima naravne etike. Ljudska je osoba u nas zapostavljena i na razne druge načine: zbog slabe plaće ili mirovine, nezaposlenosti, neodgovarajuće zdravstvene zaštite, nepotpune informiranosti o društvenim zbivanjima, čime joj je onemogućeno da bude stvarni subjekt društvenog života i sl. Nebrigom, a često i zlostavljanjem, zapostavljene su osobe djece. Isto se događa i osobama mladih kada ne mogu naći zaposlenje ili kada im nedostaju osnovni uvjeti za zasnivanje braka i obitelji. Mnoge su osobe također zapostavljene i ugrožene u svojim pravima i svome dostojanstvu na rad-

nom mjestu, time što moraju prihvaćati sve što od njih poslodavac zahtijeva, ako žele zadržati svoje radno mjesto. Vrijeda ih se prekomjernim radom koji nije primjereno plaćen, kao i nepodmirivanjem davanja za mirovinsko i zdravstveno osiguranje. I »rad na crno« jedan je od raširenih oblika povrede ljudskog dostojanstva tolikih naših sugrađana. A da ne govorimo o starijim i nemoćnim osobama, čije je dostojanstvo na drastičan način ugroženo ne samo slabim mirovinama nego i sveopćim uvjetima u kojima žive i djeluju.

Svi su društveni čimbenici odgovorni za uklanjanje tog stanja i za stvarno dovođenje osobe u središte društvenog života, ali najviše politička vlast; ona, naime, ima najveću moć, a time i odgovornost. Zato naša Crkva pridaje politici veliko značenje u promociji i zaštiti osobe kao počela, svrhe i subjekta sveukupnoga društvenog života.

2.2. Očekivanja s obzirom na zaštitu i promociju općeg dobra

U zajedništvu s cijelom Crkvom naša domaća Crkva dijeli poimanje općeg dobra kao sveukupnosti uvjeta društvenog života potrebnih za potpunije i lakše usavršavanje svih članova društvene zajednice, smatrajući također da je svrha političke zajednice i javne vlasti upravo koordiniranjem i usmjeravanjem svih društvenih subjekata štiti i unapređivati opće dobro. Svi osjećamo bolne deficite ne samo u realizaciji nego i u samom shvaćanju općeg dobra i njegove važnosti u našem društvenom životu. Činjenica je da pojedine osobe, obitelji i razna udruženja s pravom očekuju da im se omoguće uvjeti u kojima će se moći potpunije i lakše ostvarivati i usavršavati. Opravdana je također i određena ogorčenost zbog izostanka takvih uvjeta, jer za to nisu uvijek i isključivo krive objektivne okolnosti na koje se pozivamo i kad treba i kad ne treba. Veći je, naime, problem u tome što se mi još uopće nismo dogovorili koji su to nužni uvjeti, odnosno što je to naše zajedničko ili opće dobro koje bi svi trebali štiti i promicati. Nije odgovoreno ni pitanje u kakvom je odnosu prema našem općem dobru, dugoročno gledano, rasprodaja nacionalne imovine, kao ni što treba pod svaku cijenu štiti u aktualnim pregovorima s Europskom unijom. A tu je i mirenje s pogrešno provedenom privatizacijom kojom je našem općem dobru nanijeta nepovratna šteta. Sve su to razlozi zbog kojih upravo u definiranju općeg dobra i u stvaranju konsenzusa o njemu naša Crkva vidi, zajedno s općom Crkvom, glavnu zadaću i glavnu odgovornost političke vlasti, a to znači i kriterij prema kojem je prosuđuje. Pored toga, nemala je odgovornost političke vlasti i za promjenu mentaliteta koji ne prepoznaje u dostatnoj mjeri važnost općeg dobra za postizanje individualnog dobra, pa se isključivo usredotočuje samo na ovo posljednje. Nema sumnje da je s time povezan jedan od glavnih uzroka društvene krize u nas.

2.3. Očekivanja s obzirom na ostvarenje pravde

Na području ostvarivanja svih oblika pravde, koju su već stari Rimljani definirali kao »constans et perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi«, Crkva očekuje od politike značajan doprinos. Naime, nijedan oblik pravde nije u nas ostvaren na

zadovoljavajući način. Kad je riječ o uzajamnoj ili komutativnoj pravdi, svi osjećamo koliko tu postoji nepravde koju pojedinci čine drugim pojedincima, npr. poslodavci radnicima. To što se Crkva primjerice toliko zauzima za neradnu nedjelju, nije samo iz religioznih razloga, nego je jedan od razloga upravo činjenica što poslodavci, napose trgovci, nemilosrdno iskorištavaju radnike, jer država nije zakonski regulirala to područje. Sličnu nepravdu osjećamo i s obzirom na diobenu ili distributivnu pravdu, jer su očito u našem društvu mnogi zakinuti za svoja prava, a za to je ponajviše kriva politička vlast. S druge strane, kako smo već istaknuli, mnogi ne žele dati ono što pripada zajednici kao cjelini u smislu opće ili kontributivne pravde. Nema sumnje da glavno značenje i glavnu ulogu politike u našem društvu naša Crkva vidi upravo u svezi s ostvarenjem pravde, napose s uklanjanjem velikih društvenih nejednakosti i s uspostavom prave hijerarhije vrijednosti, odnosno s uspostavom pravednoga društvenog poretka koji će svima jamčiti ekonomsku i socijalnu sigurnost, kao i pravo duhovno ozračje u društvenim odnosima.

Povratak oduzete imovine povezan je također s uspostavom pravednoga društvenog poretka, kao i ispravljanje nepravdi koje je prouzročila privatizacija. Dakako, naša Crkva ima pritom uvijek pred očima i načelo »opće namjene dobara«, ali to načelo ne smije postati jeftini izgovor da se oduzeto jednostavno ne vraća. A kod nas je nerijetko upravo to slučaj. Konačno, s pitanjem o pravdi povezano je i ozbiljno nastojanje oko ravnomjernog razvoja svih krajeva naše domovine, što je kod nas još uvijek u sferi znanstvene fantastike.

2.4. Očekivanja s obzirom na ostvarenje društvene solidarnosti

Crkva pridaje politici veliko značenje i u promicanju društvene solidarnosti. Solidarnost je smisao za društvenu pripadnost, sudioništvo i suradništvo, što politička vlast treba na prikladan način poticati i promicati da bi se time ispunili uvjeti za ostvarenje socijalne pravde. Mnogi problemi u kojima se nalazi suvremeno hrvatsko društvo ne mogu se riješiti bez opće solidarnosti. Posebno nam je potrebna generacijska solidarnost, jer se drukčije neće moći riješiti težak položaj naših umirovljenika. Ništa manje nije značajna ni solidarnost između poslodavaca i posloprimaca. Samo se u duhu solidarnosti mogu riješiti zahtjevi za pravednom radničkom naknadom s jedne strane te zahtjevi unapređenja i povećanja proizvodnje s druge strane. Također je neophodna veća solidarnost između trgovaca koji mogu nabaviti jeftiniju inozemnu robu i domaćih proizvođača koje nekontrolirani uvoz inozemne robe uništava. U tom je smislu Pavao VI pozivao na sveopću solidarnost, koja uključuje »učinkovitu politiku ulaganja, organizaciju proizvodnje, kupnje i prodaje dobara« (OA 18), jer se samo tako mogu stvoriti nova radna mjesta. A sve to nije moguće bez smišljene i odlučne političke volje. Politika može najbolje usmjeriti sredstva i inicijative svih na ostvarivanje zahtjeva općeg dobra. Koliko je u tom smislu njezino značenje, tolika su od nje i očekivanja.

2.5. Očekivanja od politike u odnosu na ostvarenje supsidijarnosti

Naša Crkva očekuje od naše politike i veće zauzimanje za ostvarenje načela supsidijarnosti. Crkveni društveni nauk ističe da je to načelo jedno od temeljnih načela društvenog života. U totalitarističkim režimima, kakav je bio i komunistički režim u nas, to se načelo negira tako što država uzima na sebe nadležnosti osoba, raznih skupina i posredničkih tijela, s posljedicom da zbog takve opterećenosti ona nije u stanju izvršavati ni njihove ni svoje specifične obveze. Danas se pak u našem društvu načelo supsidijarnosti niječe tako što država ne daje dostatnu pomoć osobama, obiteljima i posredničkim tijelima, ili je neadekvatno raspoređuje, pa to onemogućava njihovo djelovanje i razvijanje. Zato se naša Crkva ne umara isticati da država treba više i sustavnije pomagati sva posrednička tijela, a posebno obitelj koja je osnovna društvena stanica, a danas je u velikoj krizi upravo zbog zanemarivanja i nedostatne pomoći cijele zajednice. Da bi se uspješno ostvarivalo, načelo supsidijarnosti pretpostavlja istovremeno poštivanje i promicanje načela društvene solidarnosti i pravednosti, tj. ostvarenje svih uvjeta općeg dobra u skladu s našim prilikama.

2.6. Očekivanja od katolika u politici

Od katolika u politici naša Crkva očekuje da djeluju prema smjernicama društvenog nauka Crkve, koje smo gore ukratko izložili. Nažalost, bolna je činjenica da naši katolici ili ne umiju ili ne žele svoje političko djelovanje uskladiti s vjerom koju ispovijedaju. U tom smislu Crkva od njih očekuje veću dosljednost i prepoznatljivost. Za stanje kakvo je danas postoje poglavito dva uzroka. S jedne strane, to je slabo poznavanje vlastite vjere, zbog čega katolici nisu sposobni njome prožimati svoje političko i društveno djelovanje i kad bi to htjeli. S druge je strane posrijedi shvaćanje da je vjera »privatna stvar«, pa joj nema mjesta u javnom životu. Nažalost, nisu rijetki katolici koji se, pod utjecajem takvog shvaćanja, odnose prema vjeri koju ispovijedaju kao prema nečemu što nema veze s njihovim javnim životom i djelovanjem.

2.7. Pastoralno značenje politike

Naša je Crkva također svjesna da je politika bitna društvena dimenzija koju treba evangelizirati, jer ona uvjetuje čitav život pojedinca, društva i same Crkve. U tom smislu politika za Crkvu znači u prvom redu polje njezine pastoralne djelatnosti koja obuhvaća političare, političke ideologije i programe, kao i sredstva i metodologije. Cilj je te djelatnosti politiku uskladiti s načelima naravne etike te pomoći da se čitav politički život odvija u ozračju povjerenja i međusobnog poštivanja. Na taj će način politička vlast djelovati snagom svoga moralnog autoriteta, a ne izvanjskom mehaničkom prisilom.

Svoje dragocjeno evangelizacijsko poslanje, kako na području politike tako i na području ostalih čovjekovih djelatnosti, Crkva može danas poglavito izvršiti nadahnjujući se primjerom Isusa koji skrovito prati svoje učenike na putu u Emaus,

sluša ih i odgovara na njihova pitanja, te im tako pomaže doći do jasnih odgovora i potrebnih rješenja. Tu sam misao u jednom nedavno održanom predavanju izrekao na sljedeći način: »Konkretno, to znači, kad je riječ o politici, biti svojim savjetom i mišljenjem (riječ je o Crkvi) na pomoć onima kojima je narod dodijelio odgovornost za opće dobro. Ne dakle promicati neke svoje političke interese niti imati privilegirane političke stranke, nego pomagati onima kojima je demokratskim putem povjerena politička odgovornost za opće dobro, bez obzira bili oni 'lijevi' ili 'desni', kako bi oni tu službu vršili, koliko je moguće, u skladu s moralnim načelima, a to znači u korist svih građana, posebno onih najslabijih. Sudjelovati na taj način u politici znači sudjelovati i u svim dvojbama i mukama političkog odlučivanja, ne gubeći pritom nikada iz vida ono 'zadnje', ono 'šire' i 'sveobuhvatnije', koje se može nazrijeti u svjetlu Božje riječi.«

Nekoliko misli umjesto zaključka

Politika je jedna od osnovnih dimenzija ljudske osobe. Društvo je nezamislivo bez te dimenzije koja se konkretno očituje u veoma složenoj dinamici društvenih odnosa. Politika je način i sredstvo služenja općem dobru, a za katolike je — kako reče papa Pio XI— jedan »od najuzvišenijih oblika ljubavi prema bližnjemu«.

U politologiji se politiku obično razlučuje na tri sastavnice: političare, ideologije i programe, sredstva i metodologije. Naravno, najvažniji su političari, konkretne osobe sa svojim uvjerenjima, spremom i sposobnostima, ali nisu manje važni ni njihovi svjetonazori koji proizlaze iz pojedinih ideologija na temelju kojih se stvaraju politički programi. Važna su također sredstva, među kojima se ističu političke stranke i metodologije političke djelatnosti. Politika je bitno povezana s vlašću, bilo da je riječ o 'poziciji' ili 'opoziciji' koje, u demokratskom sustavu, moraju težiti za konstruktivnom komplementarnosti.

Tijekom dugih i mučnih povijesnih procesa Crkva je u Hrvatskoj ostvarila svoje poimanje politike i vrednovanje njezina značenja. Dugi niz godina, počevši od prve Jugoslavije pa sve do pada komunizma, značenje je politike za Crkvu bilo obilježeno negativnim predznakom, jer je službena politika prikriveno i otvoreno ograničavala i pritiskivala vjerske slobode, demokratski sustav i pravo hrvatskog naroda na neovisnost i slobodu. Sada je značenje politike za Crkvu u Hrvatskoj uglavnom s pozitivnim predznakom, ali to ne znači da nema razilaženja u nekim pitanjima, kao što je npr. pitanje pobačaja, pitanje prave slobode i nepristranosti javnih medija kojima raspolaže politička vlast, problem shvaćanja općeg dobra, socijalne pravde i sl.

Veliko je značenje politike za Crkvu povezano upravo s doprinosima koje ona može dati za ostvarivanje općeg dobra, tj. materijalnih uvjeta potrebnih za život dostojan čovjeka (bolji životni standard, zaposlenje, borba protiv malog i krupnog kriminala, obiteljska politika, proces integracije u Europu itd.), ali i onih duhovnih i kulturnih, s čime je povezana također zaštita nekih osnovnih moralnih vrednota u našem društvu.

Prisutnost se Crkve u hrvatskoj politici ostvaruje na dvostrukoj razini: preko uvjerenih i dosljednih katolika koji aktivno djeluju u politici i nastoje prožimati zakone i konkretne političke opcije načelima katoličkoga društvenog nauka, te preko međunarodnih ugovora naše države sa Svetom Stolicom kojima su određeni okviri za odnos Crkve i države u nas, ali su ujedno mnoga konkretna pitanja prepuštena dogovoru između HBK i Vlade RH. U tom smislu ne smije se izgubiti iz vida ni značenje koje Crkva pridaje politici na toj razini.

Zaključio bih ovo izlaganje s još nekoliko konkretnih sugestija političkom korpusu uzetom u cjelini. U prvom redu, angažiranje u politici treba biti zamišljeno ne kao profesija nego kao poslanje, misija u službi općeg dobra. Iz toga slijedi potreba osjećaja velike odgovornosti pred narodom, a za vjernike u politici i pred Bogom. Odgovornost znači poznavanje i studij pojedinih problema koji se nameću političarima, razborit izbor prioriteta u njihovu rješavanju, otvorenost za lojalan dijalog i kompromis kada je to moguće, poštivanje slobode savjesti u odnosu na stranačku stegu, poštenje u obnašanju vlasti, a povrh svega poštivanje osobnog dostojanstva, kao i dobivenoga političkog mandata.

THE MEANING OF POLITICS FOR THE CATHOLIC CHURCH IN CROATIA

Ivan Devčić

Summary

When the Catholic Church in Croatia speaks out on specific current social and political events, it is because the official documents of the Church advise such. To this effect, the author of this article first puts forward excerpts from the Pastoral Constitution of the Church in the Modern World, Gaudium et Spes, relevant excerpts from the Catechism of the Catholic Church, and also the main ideas contained in the Doctrinal Note on the involvement of Catholics in politics. In light of the guidelines set forth in the above documents, in the second part of this essay the author points out that which the Catholic Church expects from Croatia's politicians at the present time. First and foremost is, of course, the integral promotion and protection of the human person as the principle, the subject and the end of all social institutions; second are the crucially important expectations in regard to the protection and promotion of the common good, both of which seem to be neglected by the troubling sale of national property and by the unfavourable outcomes of negotiations with the European Union; also vital are the Church's expectations in regard to the need to exercise justice in all its forms, in regard to the achievement of social solidarity, especially between generations, and finally in putting into practice the principle of subsidiarity, especially by providing assistance to families. In conclusion, the author encourages those among the faithful who are involved in politics to imprint the lasting mark of Christianity upon this noble profession.